

Oslo kommune
Byrådsavdeling for byutvikling

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
Kongens gate 20
0030 OSLO

Dato: 05.02.2019

Deres ref:
18/1422

Vår ref (saksnr):
201808666-4

Saksbeh:
,

Arkivkode:
800

NY STORTINGSMELDING OM KULTURMINNEPOLITIKKEN - INNSPILL FRA OSLO KOMMUNE

Jeg viser til brev av 21.11.2018 fra Klima- og miljødepartementet hvor det orienteres om at Regjeringen har startet opp arbeid med ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken, og hvor det inviteres til å komme med innspill.

I Oslo kommune sluttbehandles i disse dager ny kommuneplanens samfunnsdel 2018, Vår by – vår framtid, hvor kulturminnevernet gis en sentral vektlegging: *«Som landets hovedstad skal Oslo ivareta og styrke våre nasjonale og lokale kulturminner og kulturmiljøer.»*

Oslo kommune arbeider videre for tiden med å utarbeide en ny kulturminnemelding, som skal være en strategisk plan for ivaretagelse av kulturminner over hele Oslo. Det er mitt mål at meldingen kan angi en samlet overordnet kulturminnepolitikk som tydeliggjør strategier for Oslo kommunes videre arbeid innenfor kulturminnefeltet, hvor kulturminner og kulturmiljøer er unike og viktige brikker i den gode byen, som rammer for en bærekraftig og miljøvennlig byutvikling. Samarbeid og bistand fra Staten er på ulike felt viktig og avgjørende for at man kan lykkes i dette arbeidet. Som innspill til vurdering i arbeidet med stortingsmeldingen, vedlegger jeg innspill innhentet fra kommunens etater; Byantikvaren og Plan- og bygningsetaten. Flere av problemstillingene inngår også til nærmere vurdering i kommunens eget arbeid med ny kulturminnemelding. Klima- og miljødepartementet er velkommen til å kontakte Oslo kommune for ytterligere opplysninger m.v. anledning det videre arbeid med stortingsmeldingen.

Med hilsen

Hanna E. Marcussen
byråd for byutvikling

Godkjent elektronisk

Vedlegg: 1. Brev av 23.01.2019 fra Byantikvaren
2. Brev av 25.01.2019 fra Plan- og bygningsetaten

Kopi til: Byantikvaren, Postboks 2094 Grünerløkka, 0505 OSLO
Plan- og bygningsetaten, Postboks 364 Sentrum, 0102 OSLO

Dato: 23.01.2019

Deres ref:
201808666-2

Vår ref (saksnr):
201900022-2

Saksbeh:
Morten Stige,

Arkivkode:
840

STORTINGSMELDING OM KULTURMINNEPOLITIKKEN - BYANTIKVARENS INNSPILL

Styrke plan- og bygningsloven som virkemiddel i kommunenes kulturminnearbeid

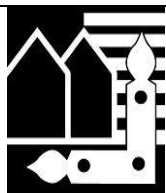
Plan- og bygningsloven er det viktigste virkemidlet i vernet av lokale og regionale kulturminneverdier. Dagens innretning av lovverket er ikke tilstrekkelig kraftfullt til å ivareta ambisjonene som lå i forrige revisjon av plandelen i loven. Dersom kommunene skal spille den rollen de er tiltenkt i en desentralisert kulturminneforvaltning må loven styrkes på flere punkter.

Pbl § 31-1 som selvstendig avslagshjemmel er blitt utfordret i enkelte Fylkesmannsavgjørelser, noe som svekker bruken av denne paragrafen. I sammenheng med § 29-2 er avslagshjemmelen utvilsom, men siden denne bestemmelsen skal ivareta estetiske hensyn, er den ofte ikke tilstrekkelig til å ivareta kulturminneverdiene på en tilfredsstillende måte. Om alle vesentlige kulturminneverdier skulle reguleres til bevaring ville det innebære en enorm innsats for kommunene som bør være overflødig. Pbl må endres gjennom styrking av byggesaksbestemmelsene, slik at historisk verdi tydeliggjøres som en selvstendig avslagsgrunn.

Kommuneplannivået er effektivt for å sikre verdier knyttet til sammenhengende kulturmiljøer. Siden det ikke kan knyttes bestemmelser til hensynssoner er innholdet i vernet imidlertid begrenset. Kommuneplan og kommunedelplan må styrkes som virkemiddel for kulturminnevern ved å gi mulighet til å knytte bestemmelser til hensynssonene.

Et annet felt som må styrkes er arbeidet med å stoppe forfall av bygninger med kulturminneverdi. Forskrift til § 31-4 i pbl krever en svært byråkratisk og ressurskrevende saksbehandling. Det er i dag eneste vei til å stoppe forfall for å hindre tap av kulturminneverdier. Bestemmelsen er derfor knapt i bruk. Dette undergraver kommunenes myndighetsrolle og reguleringsinstituttet, og må ivaretas med en mer effektiv forskrift tilpasset situasjonen i byene.

Det ble i perioden 2015-17 vedtatt enkelte endringer i plan- og bygningsloven som svekker kommunenes mulighet til å ivareta kvaliteter i bygningsmiljøet og på eksisterende og nye bygg. Mange tiltak ble fritatt fra søknadsplikt, en del kvalitetskrav til bygninger ble nedjustert og kommunenes behandlingsfrister ble strammet inn. Grepene er dårlig tilpasset virkeligheten i en

større by hvor bygningene står tett og miljøverdiene er høye og sårbare. Endringene åpner for uheldige tiltak i bymiljøet, nabokonflikter og flere forbud mot tiltak som kan være den eneste måten å stoppe tiltak som før hadde blitt justert gjennom ordinær saksbehandling. En løsning kan være å gjeninnføre særlige lovbestemmelser for bygging i bykommuner.

Til tross for at det er enighet om at stående bygg er en klimaressurs vil det likevel ofte være gunstig ut fra en privatøkonomisk kalkyle å rive et bygg fremfor å tilpasse det til ny bruk. Det skyldes bl.a. en enklere byggeprosess ved nybygging. Resultatet er at eldre bygg som må tilpasses nye funksjoner normalt rives der hvor ikke kulturminneverdiene tilsier bevaring. I dag er kommunens hjemmel til å stoppe riving i slike tilfeller svært begrenset. Regulering til bevaring er rettet mot å sikre kulturminneverdier. Plan- og bygningsloven bør endres slik at det blir klar hjemmel for å hindre riving på grunnlag av en miljøvurdering der hvor kulturminneverdiene er lave eller fraværende. Det vil indirekte underbygge vernet av kulturminner som bygningsressurser, samtidig som det er god klimapolitikk.

Sammenfatning av forslagt til justeringer i plan- og bygningsloven:

- **Reduksjon av kulturminneverdi som selvstendig avslagsgrunn**
- **Hjemmel for bevaringsbestemmelser på kommuneplannivå**
- **Bedre virkemidler mot forfall av kulturminner**
- **Terskel for søknadspliktige tiltak tilpasset tett bymiljø**
- **Hjemmel for å nekte riving ut fra miljøvurdering**

Et bredt utvalg historiske kirkebygg må sikres gjennom fredning

Statskirkenes kirkebygg er en viktig del av bybildet og gjenspeiler byutviklingen i Oslo. Både den sentrale rollen i folks liv og den gjennomgående høye arkitektoniske kvaliteten tilsier at en stor andel av disse bygningene har nasjonal kulturminneverdi. Disse kirkene kvalifiserer til et statlig bidrag til vedlikeholdet som gjenspeiler deres fellesskapsverdier, som går langt ut over rollen som funksjonelle menighetskirker.

Statskirkens kirkebygg har vært ivaretatt gjennom Riksantikvarens listeføringer. 59 % av landets kirker har status som listeførte. Til sammenlikning er andelen vernede kirker i Sverige 88 %. Siden stat og kirke ble adskilt er det juridiske grunnlaget for listeføringen borte, og Den norske kirkes bygninger må ivaretas gjennom fredning ihht kulturminneloven for å være sikret den bevaringsstatus deres betydning tilsier. I dag er bare tre funksjonelle Oslokirker fredet. Det gjenspeiler på ingen måte kulturminneverdiene. Byantikvarens fredningsstrategi fremhever 27 av den norske kirkes bygg som særlig verdifulle.

Skillet mellom stat og kirke aktualiserer fredning av et bredt utvalg av kirkebyggene til den norske kirke. Et bredt utvalg kirker etter 1850 bør sikres gjennom fredning.

Automatisk fredete kulturminner

Når det gis dispensasjon for å fjerne et kulturminne er forutsetningen ofte at kunnskapsverdien ivaretas gjennom arkeologisk utgravning og dokumentasjon. Kunnskapen hentet ut fra arkeologiske utgravninger og registreringer er fellesskapets eie, og det er et stort problem at denne kunnskapen i for liten grad når ut til befolkningen. Dette skyldes i stor grad at de arkeologiske undersøkelsene som er finansiert av tiltakshaver, ikke omfatter en overordnet analyse og formidling av funnene. Finansieringsordningene for tiltak etter kml bør endres

gjennom justering av Riksantikvarens praksis, slik at allment interessante funn kan formidles til et bredt publikum innenfor utgravningsbudsjettene.

Funn av arkeologiske kulturminner som følge av pløying og metalledektorsøk er en verdifull kilde til ny kunnskap. Kostbare magasineringsrutiner og manglende ressurser til dialog med metallsøkermiljøene gjør at mye av denne kunnskapen i dag går tapt. Vi foreslår å styrke forvaltningsmuseenes kapasitet på dette området og vurdere elementer fra den britiske ordningen: «Portable antiquities scheme», hvor funn blir registrert på en effektiv og brukervennlig måte.

Arkeologiske kulturminner fra tiden etter reformasjonen i 1537 er ikke omfattet av kulturminnelovens bestemmelser om automatisk fredning, og har dermed ikke noe juridisk vern. Det gjelder blant annet vår gamleby Christiania som utviklet seg i perioden 1624-1850. I Oslo forsvinner nå gradvis disse kulturminnene som følge av grave- og byggeaktivitet, til tross for at de har betydelig verdi som kilde til bl.a. den tidlige byhistorien. Ved å ha ratifisert Europarådets konvensjon om vern av den arkeologiske kulturarven (Valetta-konvensjonen) er imidlertid Norge forpliktet til å ivareta arkeologiske kulturminner uavhengig av tidsperiode. Kulturminneloven bør endres for å gi hjemler for å vurdere verdien av nyere tids arkeologi og sikre et utvalg særlig viktige arkeologiske kulturminner fra etterreformatorisk tid.

Kulturminneloven bør endres slik at finansiering av formidling av resultatene av arkeologiske undersøkelser kan innarbeides i budsjettene.

Forvaltningsmuseene bør få kapasitet til å utvikle et program for mottak, registrering og formidling av nye funn av løse kulturminner.

Særlig viktige arkeologiske kulturminner fra etter-reformatorisk tid må gis juridisk vern gjennom en endring av kulturminneloven.

Finansiering og samordning av forskning og formidling

Kulturminnesektoren er kunnskapsbasert og engasjerer mennesker med høy kompetanse i forvaltningen, privat sektor og i de frivillige organisasjonene. Relevant forskning er derfor avgjørende for å utføre godt og målrettet arbeid over tid. Fordelingen på tre departementer med delansvar vanskeliggjør samarbeidet om forskningsprioriteringer som dekker de samlede behovene i kulturminnesektoren. Felt som stavkirkearkitektur og bygningsforskning er f.eks. i dag nesten fraværende på universitetene. Man må prioritere prosjekter som ivaretar felles interesser på tvers av departementene.

Det bør etableres et permanent program for kulturminneforskning som et samarbeidsprosjekt mellom de ansvarlige departementene.

Statlig finansiering av bygningsvern- og fartøyvernssentra

Tilgang på kompetente håndverkere, historiske materialer og kunnskap om gode løsninger er en forutsetning for ivaretagelse av kulturminnene. Fartøyvernssentrene har en sentral rolle på sitt felt, og Bygningsvernssentrene spiller en like viktig rolle for ivaretagelse av historiske bygninger. Bygningsvernssenteret Murbyen Oslo har nå fungert i to år med svært positive

resultater, takket være en statlig bevilgning. En fast og langsiktig ordning for statlige bidrag til oppstart og drift av fartøyvern- og bygningsvernssentra rundt om i landet bør prioriteres. Det bidrar både til utvikling og vedlikehold av håndverkskompetanse og veiledning til eiere av historiske bygninger til en begrenset kostnad.

Bygningsvern- og fartøyvernssentra rundt om i landet bør sikres gjennom statlig finansiering.

Videreutvikling av Riksantikvaren som kompetansesenter, myndighet og eier av statlige verneprogram

De statlige verneprogrammene har vært en stor suksess og bør videreutvikles. Det har gjort det mulig å prioritere viktige felt og gjøre en samlet innsats med betydelige synergieffekter. Blant annet bør ruinprosjektet videreføres og stavkirkeprogrammet bør utvides slik at også steinkirker fra middelalderen ivaretas. Foruten avgjørende bidrag til kyndig ivaretagelse av kulturminnegrupper av høy nasjonal verdi fører arbeidet i langsiktige programmer til godt samarbeid og positiv oppmerksomhet. Det samme gjelder de andre tilskuddsordningene som forvaltes av Riksantikvaren.

Når Riksantikvaren overfører de fleste av sine førstelinjeoppgaver til regionnivået, vil det være avgjørende at fagmiljøet holdes oppe gjennom arbeidet med verneprogram og andre overordnede innsatsfelt som krever kunnskap. Ikke minst er det viktig at Riksantikvaren bidrar til utviklingsarbeidet på miljø og klimasiden. Skal kulturminnevernet spille en sentral rolle i utviklingen av en sirkulærøkonomi, er det viktig at Riksantikvaren bygger opp nødvendig egenkompetanse og bidrar til kompetansebygging og utvikling av nyanserte miljøkriterier på den nasjonale arenaen. For fylkeskommunene vil det bli avgjørende å kunne støtte seg til Riksantikvaren som kompetansemiljø.

Vi er også avhengig av en videreutvikling av de nasjonale databasene, både forvaltningsbasen Askeladden og Kulturminnesøk må løftes slik at de får et brukergrensesnitt og en innholdskvalitet som man er vant til fra kommersielle databaser.

Riksantikvarens forvaltningsrolle er også avgjørende for velfungerende fylkeskommuner. Riksantikvaren som overordnet myndighet må støtte kulturminneforvaltningen i fylkene gjennom ivaretagelsen av rollen som klageinstans og innsigelsesmyndighet med høy faglig kunnskap og integritet.

De statlige verneprogrammene videreutvikles som en av de sentrale rollene til Riksantikvaren som nasjonalt kompetansesenter og myndighet med høy faglig integritet.

Tydelige mål for kulturminneforvaltningen

Det var revisjonen av de nasjonale målene for kulturminneforvaltningen som utløste bestillingen av denne stortingsmeldingen. Byantikvaren understreker betydningen av ambisiøse, konkrete og målbare mål i meldingen. Målene må fange opp både behovet for å sikre tilstanden på kulturminnene og redusert tap av kulturminneverdier.

Vennlig hilsen

Janne Wilberg
byantikvar

Morten Stige
avdelingsleder

[Godkjent og ekspedert elektronisk](#)

Oslo kommune
Plan- og bygningsetaten

Byrådsavdeling for byutvikling
Rådhuset
0037 OSLO

Deres ref.: 201808666-2

Vår ref.: 201818277-2
Oppgis alltid ved henvendelse

Saksbeh.: Hans Martin Aambø

Dato: **25 JAN. 2019**
Arkivkode:

Innspill og bidrag til stortingsmelding om kulturminnepolitikk

Vi viser til brev av 21.12.2018. Etaten bes gi innspill til arbeidet med ny stortingsmelding for kulturminnepolitikk. Nedenfor følger Plan- og bygningsetatens (PBE) innspill til arbeidet.

Oslo vil, sammen med andre større byer i Norge, stå ovenfor andre problemstillinger i forholdet til kulturminnebevaring og byutvikling enn andre steder i Norge. Kombinasjonen av store infrastrukturutbygninger, kraftig vekst og arealpress, sammen med en høy andel både regionale men særlig nasjonale kulturminneinteresser, skaper en utfordrende situasjon både for den kulturminnefaglige forvaltningen og plan- og bygningslovforvaltningen i kommunen. Presset på kulturminner er stort, problemstillingene spisses og grensene for hva som er gode og akseptable løsninger er i stadig endring og utforskes nærmest daglig. Etaten er derfor godt fornøyd med at Oslo som kommune får mulighet til å utale oss og komme med innspill til stortingsmeldingen.

Plan- og bygningsetaten mener at kulturminner i byen er en viktig ressurs og del av byens realkapital. Etaten er positiv til grep i tidligere stortingsmeldinger hvor forvaltning av kulturminner flyttes til et kommunalt og fylkeskommunalt nivå (Leve med kulturminner, 2004-2005), og til et økt fokus på kulturminner i by, ikke bare som enkeltobjekter men som kulturminnemiljøer (Framtid med fotfeste, 2012-2013). Innretningen som antydes på denne nye stortingsmeldingen, knyttet til klimaendringer, urbanisering, demografiske endringer og digitalisering er en positiv videreutvikling.

Samtidig ser etaten gjennom vår forvaltning av plan- og byggesaker at det er eksisterende utfordringer knyttet til kulturminnefeltet og lovgivning, hvor en tydelig, klar og differensiert kulturminnepolitikk kan være en styrke, særlig med tanke på å løfte konkrete problemstillinger og utfordringer men også for å sikre forutsigbarhet.

Vi trekker i våre innspill under frem det vi opplever er viktige momenter hvor en kulturminnepolitikk kan gå foran og skape forutsigbarhet, klarhet og være til inspirasjon.

www.oslo.kommune.no/pbe
postmottak@pbe.oslo.kommune.no
www.byplanoslo.no

Postadresse:
Boks 364 Sentrum
0102 Oslo

Besøksadresse:
Vahls gate 1
0187 Oslo

Sentralbord, tlf:
Kundesenteret, tlf:
Bankgiro:
Org.nr.:

21 80 21 80
23 49 10 00
1315.01.01357
NO 971 040 823 MVA

Metodeutvikling og kunnskapsgrunnlag

Plan- og bygningsloven er kommunens viktigste redskap til å bevare og utvikle kulturminner og kulturmiljø. Loven likestiller bruk og vern, og åpner for å stille krav til nye og eksisterende byggverk for å ivareta bevaringshensyn. Kommuneplan, kommunedelplaner/områdereguleringer og detaljplaner er gode virkemidler for vern og samtidig synliggjøring av muligheter for bruk, omforming og nyskaping av kulturminner og kulturmiljøer.

Etaten mener det ved enkelte anledninger kan virke som om begrunnelsen for bevaring/fredning kommer for dårlig fram. Både private og offentlige aktører har i plan- og byggesaker behov for forutsigbarhet og trenger derfor innsikt i hvilke kriterier som legges til grunn for bevaring, samt vektleggingen av de ulike kriteriene. Kulturminnepolitikken bør kunne gi et godt og oversiktlig rammeverk for kriterieanvendelse slik at de vurderinger som gjennomføres formidles klart og tydelig.

PBE mener det er viktig for forvaltningen av kulturminner at det er utarbeidet et godt kunnskapsunderlag. I plansammenheng er det behov for oppdaterte registre over kulturminner- og miljøer. Et godt kunnskapsgrunnlag handler i stor grad også om metodebruk og -utvikling. Etaten ser flere tema som begynner å påvirke kulturminnefeltet, og fordrer en bevissthet både på nasjonalt og regional/kommunalt nivå. Blant temaer som vi mener er relevante for arbeid med metodeutvikling innenfor kulturminnefeltet er blant annet:

- Geofysisk eller stratadatakartlegging av kulturminner over og under terreng, noe som vil lette datafangst
- Områdebaseret ressurskartlegging, hvor natur- og gate- og byromstrukturer blir ivaretatt like mye som enkeltobjekter
- Utvikle ressursstedsanalyser og ressursregnskap

Registreringsmaterialet bør jevnlig ajourføres slik at dette blir pålitelig og reelt anvendelig. Verdisetting av kulturminnene bør gjennomføres gjennom åpne prosesser med medvirkning fra berørte parter. En nasjonal politikk har her mulighet til å sette standarder, og vise vei for den regionale kulturminneforvaltningen.

Gjeldende kulturminnepolitikk omtaler både utfordringer knyttet til kulturminner i by, og også industrielle kulturminner. Etaten savner dog en mer utdypende omtale om kulturminner fra nyere tid, både bygningsobjekter og områder som drabantbyene og havne- og industrivirksomhet eller kulturminner fra vårt flerkulturelle samfunn. Disse utgjør spor etter politikk og samfunnsutvikling som har hatt svært stor betydning for det samfunnet vi nå lever i, som oljeeventyret, det nye flerkulturelle Norge og en boligpolitikk som er unik i internasjonal sammenheng. Etaten mener en nasjonal politikk må synliggjøre disse bedre og trekke frem utfordringer, strategier og tiltak på linje med hvordan eldre objekter omtales. Det bør samtidig settes av midler til kommuner og fylkeskommuner til å gjennomføre gode registreringer av disse.

Perspektiver på bevaring:

Ressurs, handlingsrom og den temporære byen

Oslo har utviklet seg over mange år hvor byens funksjoner og næringer har bidratt til identitet og mangfold. Selv om kulturminner og kulturmiljøer er oppført i en annen tid og med en annen bruk, er det sentralt at de kan omformes og tilrettelegges for ny bruk og nye næringer. I forslaget til Arkitekturpolitikk som PBE har oversendt byrådsavdeling for byutvikling for videre behandling, er den klimasmarte hovedstaden med arkitektonisk egenart et overordnet tema. Det handler om at byens bygninger, anlegg, byrom og miljøer må ha en fysisk utforming som bidrar til økt livskvalitet og som fungerer som et verktøy for å redusere klimagassutslipp og skape en klimarobust by. Her står eksisterende kvaliteter i den bygde byen og hvordan de skal tas med som en ressurs i den videre utviklingen helt sentralt. I denne sammenhengen er fleksibilitet og sambruk med byens nye byggeri og utvikling viktig. Sagt med andre ord: gitt større grad av gjenbruk av eksisterende bygningsmasse må det åpnes opp for større grad av endring og omforming av bygningsmassen, jfr f.eks Hausmannsgate 16 eller Tate Modern i London.

Det er et potensielt motsetningsforhold mellom bærekraftig ressursforvaltning og kulturminnevern. Dette bør komme frem og omtales. Staten mener det er behov for å utvikle metoder for en differensiert verdisetting av kulturminner og en operativ metode for å håndtere slike konflikter mellom kulturminnevern og andre interesser, og mener meldingen bør inkludere strategier for å utvikle slike metoder.

Oslo ønsker å være en foregangsby for å inkludere og utforske nye måter å bygge videre på byens egenart og rike kulturarv på. Det handler om å bruke, forvalte og utvikle kulturarven på nye måter. Dette kan eksempelvis utforskes gjennom forbildeprogram for omforming av eksisterende kulturminner og kulturmiljøer. Videreføring av en type «FutureBuilt»-program er også relevant i denne sammenhengen. Staten ser et behov for å kartlegge de ulike byområdenes egenart og hvordan det kan differensieres for egnet utvikling og omforming av eksisterende kvaliteter. Byens mange byrom og romlige forbindelser av bevaringsverdi er også ressurser for bruk og omforming i den «grønne» byen med livskvalitet.

Perspektiver på den vitalistiske og temporære byen, med åpenhet for det uforutsette, kan også være relevant å drøfte i et kulturminneperspektiv. Konkret kan dette for eksempel komme til uttrykk gjennom positive holdninger til initiativer «nedenfra», bruk av utskiftbare bymøbler og «rimelige» løsninger som kan endres. Dette vil betinge endrede holdninger til kvalitet. Staten mener de prinsipielle spørsmål rundt det å skape byliv og attraktivitet gjennom mer eller mindre temporære tiltak og hva dette kan bety for kulturminner og vernede objekter bør omtales og utforskes.

Bevaringsverdi i miljø- og ressursperspektiv

Staten er positiv til at klimaendringer tas med inn i arbeidet som et prioritert tema og deler forståelsen av at denne utfordringen krever at ressurseffektivisering og gjenbruk bør være bærende prinsipper for fremtidens kulturminnepolitikk. Samtidig ser vi utfordringer knyttet til dette. Dette gjelder særlig tema som gjenbruk av bygningskomponenter og omforming og oppgradering av bygg som kan bidra til en bedre ressursutnyttelse og å redusere klimagassutslipp. Sambruk av bygninger og arealer til flere funksjoner er også relevant i et ressursutnyttelsesperspektiv, og fordrer fleksible løsninger. I disse temaene vil det kunne være utfordringer knyttet til kulturminner. For å sikre at vi både klarer å bevare bygningene, men også

gjøre bygningsmassen i stand til å håndtere fremtidens behov, og være fleksibel nok for fremtidens bruk, bør nye omformingsprinsipper uttestes.

Sett i ett ressursforvaltningsperspektiv er det også en rekke bygninger som har bevaringsverdi uten å være kulturminner. I kommunens eget arbeid diskuterer vi disse under begrepet «grønn liste». Hensikten med en grønn liste er å fange opp bygninger som ikke er listeført på gul liste eller tilsvarende, men som har ressursverdi, ut i fra et miljøhensyn. Dette kan inkludere en bred rekke bygg fra bygg med høy teknisk standard, som er teknisk egnet for videre bruk uten store endringer, til bygninger og byrom som er identitetskapende i bymiljøet, som rammer inn viktige by- og gaterom og som i et byutviklingsperspektiv er identitetsskapende. Grensegangen mellom disse ulike typer objekter i forhold til bevaringsverdi, vil være vanskelig/utfordrende. Staten mener en kulturminnepolitikk som også skal løfte utfordringer med klimautfordringer og fortetting må ta opp dette og omtale grensesnittet mellom kulturminnefaglige listeførte objekter og andre objekter med ressursverdi, særlig objekter som kan ha identitetskapende funksjoner uten nødvendigvis høye historiske verdier alene. Utarbeidelse av en «grønn liste» bør foretas i samarbeid mellom plan- og bygningsmyndighetene og kulturminnemyndighetene.

Det bør vurderes hvilke juridiske verktøy i plan- og byggesaksbestemmelsene som trengs for å ivareta en slik forvaltningspraksis uten at det blir bevaringsbestemmelser.

Medvirkning, forutsigbarhet og lokalt engasjement

Etaten er positiv til signalene som gis i oppstart av arbeidet med denne stortingsmeldingen mot en økt medvirkning. Medvirkning er sentral del av arealforvaltningen, og gir viktige innspill og kunnskap når den gjennomføres godt. Medvirkning fordrer god kommunikasjon og tydelig og klart formulerte problemstillinger. Formidling av kulturarven er vesentlig for forståelse av verdien av kulturminner og kulturmiljøer. Medvirkningsmetoder må imidlertid bygge på kulturminnefaglige holdbare kunnskapsgrunnlag.

Kulturminnepolitikken bør synliggjøre begrensninger i plan- og bygningsloven

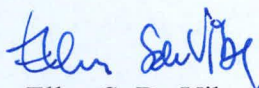
PBE fører tilsyn og følger opp ulovligheter på bevaringsverdig bebyggelse, og opplever tilfeller hvor lovverket i flere henseender er vanskelig å anvende.

Ett av bygningsmyndighetenes viktigste verktøy, byggesaksforskriftens kapittel 19 «*Kommunenes adgang til å gi pålegg om utbedring av bevaringsverdige bygninger*», (fra 1. jan. 2013) inneholder flere begrensninger og skjønnsmessige vurderingstema og den er utfordrende å praktisere. Oslo kommune har vært tydelig på dette gjennom flere høringer (av forskriften). Disse begrensningene i lovverket er lite hensiktsmessige, og vil på sikt kunne gi uheldige konsekvenser for arbeidet med bevaring av kulturminner og kulturmiljø.

PBE er også opptatt av at andre bestemmelser i Plan- og bygningsloven gjøres mer anvendelige. Dette gjelder også §31.1 som forutsetter at kommunen skal «*se til at historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi som knytter seg til et byggverks ytre, så vidt mulig blir bevart*». Denne bestemmelsen er i dag i lite bruk fordi vi erfarer at Fylkesmannen i stor grad opphever vedtak fattet med hjemmel i denne paragrafen. Det er viktig at bygningsmyndighetene har en selvstendig hjemmel for å sikre bevaring uten å måtte gå om full omregulering.

Oslo kommune ønsker å ha et fungerende lovverk for å forvalte og utvikle eksisterende verdier i omgivelsene på en god måte. Vi håper en ny stortingsmelding om kulturminnepolitikk kan synliggjøre begrensingene i plan- og bygningslovgivningen, og legge føringer for hensiktsmessige endringer i lovverket.

Plan- og bygningsetaten
Avdeling for byutvikling
Analyse

Ellen S. De Vibe

etatsdirektør

Morten Wasstøl

Avdelingsdirektør